

prof. UEK, dr hab. Marek Maciejewski

doktor habilitowany nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

doktor nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia

specjalizacja naukowa: handel zagraniczny, finanse międzynarodowe, biznes międzynarodowy

Kraków, 25 stycznia 2021 r.

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa

Instytut Ekonomii

Katedra Handlu Zagranicznego

ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Biuro Rady Awansów Naukowych	
Wpływ	26 -01- 2021
Załącznik	4/302/A

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr. Justyny Biegańskiej

pt. „Determinanty salda błędów i opuszczeń w bilansach płatniczych krajów europejskich (2007-2016)”

napisanej pod kierunkiem prof. UEP dr hab. Pawła Śliwińskiego

w Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu

w ramach dyscypliny **ekonomia i finanse**

1. OPINIA OGÓLNA

Podstawą sporządzenia recenzji jest w zakresie formalnym pismo z dnia 30 listopada 2020 r. Przewodniczącej Rady Awansów Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu prof. dr hab. Barbary Jankowskiej oraz wcześniejsza uchwała tamtejszej Rady Awansów Naukowych z dnia 20 listopada 2020 r., a w zakresie merytorycznym ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.).

Przedłożona mi do recenzji dysertacja doktorska przygotowana przez Panią magister Justynę Biegańską wpisuje się w nurt badań dotyczących teorii i polityki finansów międzynarodowych. Należy podkreślić duży nakład pracy Doktorantki związany z przygotowaniem rozprawy doktorskiej, procesem zbierania danych i opracowaniem badań ekonometrycznych. Recenzowana rozprawa doktorska Pani mgr. Justyny Biegańskiej jest opracowaniem, które w mojej opinii należy ocenić pozytywnie.

2. OCENA MERYTORYCZNA

Ocena merytoryczna dysertacji doktorskiej została sporządzona z uwzględnieniem sześciu kryteriów, tj.:

1. Znaczenie problematyki podjętej w recenzowanej rozprawie,
2. Zastosowana metodyka badawcza,
3. Wykorzystana literatura przedmiotu,
4. Struktura pracy,
5. Szczegółowa ocena poszczególnych części rozprawy,
6. Język i formalna strona rozprawy.

2.1. Znaczenie problematyki podjętej w recenzowanej rozprawie

Bilans płatniczy stanowi zestawienie transakcji dokonanych pomiędzy rezydentami i nierezydentami w danym okresie sprawozdawczym. Właściwa interpretacja zapisów i sald na jego rachunkach, zarówno na poziomie ogólnym, jak i szczegółowym, jest bardzo istotna z perspektywy badania i oceny bieżącej sytuacji gospodarczej każdego kraju. Bilans płatniczy zawiera użyteczne informacje dla podmiotów gospodarczych oraz organów kształtujących politykę gospodarczą państwa. Pozwala na ocenę stabilności gospodarczej kraju i może dać impuls dla określonych rozwiązań w zakresie polityki dostosowawczej, oddziałującej na ogólną wielkość lub przesuwanie wydatków, poprzez określanie priorytetów w prowadzeniu polityki pieniężnej, fiskalnej czy kursowej.

Okazuje się jednak, że zapisy bilansu płatniczego nie zawsze stanowią wierne odzwierciedlenie stanu faktycznego, co może stanowić podstawę do niewłaściwej ich interpretacji oraz podjęcia nieodpowiednich działań. Dzieje się tak za sprawą bilansowej pozycji korygującej, którą jest saldo błędów i opuszczeń, które wynika z transakcji niezarejestrowanych i nieprawidłowo ujętych w sprawozdaniach. Jego rozmiary bywają na tyle istotne, że ich uwzględnienie na rachunku bieżącym, kapitałowym i finansowym bilansu płatniczego, może znacząco wpłynąć na ich wielkość lub nawet doprowadzić do zmiany znaku ich salda.

Doktorantka podjęła próbę zdiagnozowania determinant salda błędów i opuszczeń, a poprzez to dostarczenia wytycznych interpretacyjnych dla rachunków bilansu płatniczego.

Podjęta przed Doktorantką problematyka badawcza jest zatem bardzo ważna zarówno z perspektywy poznawczej, jak i z perspektywy praktyki życia gospodarczego.

2.2. Zastosowana metoda badawcza (cele, hipotezy, metody)

Cele dysertacji

We wstępie do recenzowanej dysertacji doktorskiej określono jasno, co jest celem głównym całości rozprawy (s.8):

- C:** Ustalenie determinant salda błędów i opuszczeń w grupie krajów europejskich z wykorzystaniem odmiennej do dotychczas proponowanych metody badawczej.

Wydaje się, że w sformułowaniu celu głównego pracy należało pójść dalej i nieco w innym kierunku. Należało podkreślić, czemu to „ustalenie determinant” ma służyć. Byłoby to lepszym rozwiązaniem niż położenie nacisku na aspekt metodologiczny, bo przecież to nie sama w sobie „odmienna metoda”, ale efekt jej wykorzystania ma dać rezultaty w postaci realizacji celu pracy. Należało zatem uwypuklić to, co akcentowane jest w innych fragmentach pracy, a ma związek z właściwą interpretacją zapisów na rachunkach bilansu płatniczego, wobec korygującego i bliżej nieokreślonego salda błędów i opuszczeń.

Tak zresztą należy rozumieć cele szczegółowe, których realizację zaplanowano na dwie części pracy – wprowadzającą i badawczą:

Rozdziały 1-2 (część wprowadzająca)

- C1:** Określenie miejsca i roli salda błędów i opuszczeń w bilansie płatniczym
- C2:** Prezentacja rozwiązań metodologicznych stosowanych do rejestracji każdego z komponentów bilansu płatniczego
- C3:** Wskazanie obszarów bilansowych obciążonych ryzykiem niepoprawnej rejestracji
- C4:** Przegląd i ocena dorobku literaturowego z obszaru badawczego salda błędów i opuszczeń

Rozdziały 3-5 (część badawcza)

- C5:** Ustalenie zależności korelacyjnej pomiędzy saldem błędów i opuszczeń a saldami rachunków głównych bilansu płatniczego
- C6:** Ustalenie zależności statystycznej pomiędzy saldem błędów i opuszczeń a saldami kategorii bilansu płatniczego na wyższym poziomie szczegółowości
- C7:** Określenie przeważającego kierunku salda błędów i opuszczeń
- C8:** Określenie charakterystyki gospodarczej grup krajów wykazujących podobieństwo w zakresie przeważającego kierunku salda błędów i opuszczeń
- C9:** Statystyczna weryfikacja różnic pomiędzy grupami krajów w zakresie charakterystyki gospodarczej

C10: Modelowanie ekonometryczne wpływu wyselekcjonowanych cech gospodarczych na występowanie salda błędów i opuszczeń o określonym znaku.

Tak postawione cele zostały poprawnie przyjęte, a lektura całości pracy pozwala stwierdzić, że zostały w pełni zrealizowane.

Hipotezy badawcze

Doktorantka, w przeprowadzonym procesie badawczym na potrzeby swojej dysertacji doktorskiej, stawia cztery hipotezy badawcze dla analizowanego okresu lat 2007-2016 (s. 10):

H1: Głównym źródłem salda błędów i opuszczeń w krajach europejskich były błędy i opuszczenia związane z rachunkiem finansowym

H2: Rola błędów i opuszczeń związanych z rachunkiem finansowym wzrastała w krajach europejskich wprost proporcjonalnie do rozmiarów międzynarodowego sektora finansowego

H3: Błędy i opuszczenia w bilansach płatniczych krajów bałkańskich i postradzieckich posiadały zawiązek z działalnością sektora nieformalnego

H4: Utrzymujące się ujemne saldo błędów i opuszczeń w krajach europejskich o niższym poziomie rozwoju (rozwijających się lub w procesie transformacji) należy utożsamiać ze zjawiskiem ucieczki kapitału.

Hipotezy badawcze zostały przyjęte poprawnie. Zgodnie z zasadami sztuki opracowywania rozpraw naukowych, hipotezy wyprowadzone zostały ze studiów literaturowych, a ich weryfikacja została przeprowadzona z wykorzystaniem testów statystycznych.

Metody i techniki badawcze

Wśród głównych metod badawczych należy wymienić krytyczną analizę dotychczasowego dorobku literaturowego oraz analizę wtórnych źródeł statystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem statystyk bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Zebrane dane poddane zostały wnikliwej analizie ekonometrycznej.

Praca ma charakter wybitnie empiryczny. W badaniu wykorzystano dane kwartalne dla bilansu płatniczego czterdziestu państw europejskich w okresie 2007-2016. Już w tym miejscu podkreślić należy szerokie spojrzenie na badaną problematykę, wychodzące poza ramy indywidualnego studium przypadku.

Autorka nie ograniczyła się do prostej prezentacji danych i pobieżnej ich analizy. W badaniu wykorzystowała szereg narzędzi ekonometrycznych, których dobór nie był przypadkowy, ale przemyślany i służył realizacji, krok po kroku, zamierzonych celów pracy. Zauważyć przy tym należy swobodę w operowaniu wykorzystywanymi narzędziami badawczymi, która

dowodzi nie tylko bardzo dobrej ich znajomości, ale także zrozumienia ich natury, ograniczeń i warunków niezbędnych dla rzetelnego wnioskowania w oparciu o uzyskane rezultaty, co do rzeczywistej relacji między zmiennymi. Bardzo czytelnie rozpisane zostało badanie ekonometryczne, z dużą dozą wkładu dydaktycznego i troską o możliwie wysoki poziom przejrzystości prowadzonego wywodu.

Dotyczy to każdego etapu pracy i każdej z wykorzystanych metod badawczych, a podkreślić należy, że jest ich wiele i nie ograniczają się do prostych narzędzi statystycznych.

Dla potrzeb ustalenia wstępnej charakterystyki determinant salda błędów i opuszczeń poszczególnych krajów europejskich, Autorka wykorzystwała analizę **zależności korelacyjnej Pearsona i regresję wielomianową** – dla relacji tego salda z pozycjami bilansowymi, w ich ujęciu ogólnym oraz **regresję wieloraką** – dla relacji tego salda z pozycjami bilansowymi, w szczegółowym ich ujęciu, w rozbiciu na elementy składowe rachunku obrotów bieżących i kapitałowego oraz rachunku finansowego. Odpowiednio uzasadniła wybór zastosowanej metody, wskazując na liniowość (lub jej brak) analizowanej zależności, posiłkując się dołączonymi (w załączniku 3.1) **wykresami rozrzutu**. Część poświęcona regresji wielorakiej uzupełniona została o testy diagnostyczne modeli, weryfikujące ich poprawność w oparciu o analizę składnika losowego i cechy, którymi powinien się on charakteryzować (jak wartość oczekiwana, heteroskedastyczność, brak autokorelacji, normalność rozkładu) – wyniki testów diagnostycznych zestawiono w załączniku 3.3.

Identyfikacja determinant znaku salda błędów i opuszczeń stanowiła uzasadnienie dla wykorzystania kolejnej techniki badawczej, jaką było **porównanie międzygrupowe** z wykorzystaniem testu nieparametrycznego Kruskala-Wallisa dla grup krajów różniących się znakiem salda błędów i opuszczeń w oparciu o charakterystyki z zakresu struktury bilansowej oraz wybrane cechy niezwiązane bezpośrednio z bilansem płatniczym.

Wreszcie w roli narzędzia służącego statystycznej weryfikacji wpływu potencjalnych determinant na znak salda błędów i opuszczeń, Autorka wykorzystwała ponownie **regresję wieloraką**, ale użyła również **porządkowej regresji logistycznej**, uznając, iż zmienna określająca przeważający kierunek skumulowanego salda błędów i opuszczeń posiada charakterystykę zmiennej porządkowej, a co za tym idzie, zastosowanie dla jej analizy regresji liniowej nie stanowiłoby rozwiązania optymalnego.

W oparciu o powyższe, należy bardzo wysoko ocenić warsztat naukowy Doktorantki oraz docenić wkład pracy włożony w przeprowadzenie badań oraz czytelne opracowanie i zaprezentowanie ich wyników.

2.3. Wykorzystana literatura przedmiotu

Końcowy wykaz bibliografii obejmuje 123 pozycje (w tym dokumenty źródłowe, raporty i witryny internetowe). Dominują wśród nich pozycje w języku angielskim (ponad 80%). Zaznaczyć jednak należy, że wśród pozycji bibliograficznych 29 to raporty, głównie banków centralnych, Międzynarodowego Funduszu Walutowego czy Banku Światowego. Kolejne 53 przytoczone pozycje odnoszą się do technik statystycznych i modelowania ekonometrycznego. Oznacza to, że tylko 41 źródeł odnosi się do problematyki związanej z bilansem płatniczym czy szeroko rozumianymi międzynarodowymi przepływami kapitałowymi. Wśród nich tylko 10 zaliczyć można do wydanych w okresie ostatnich 5-6 lat (od 2015 roku), co nie wydaje się zadowalającym wynikiem. Tymczasem przegląd literatury powinien uwzględniać staranną analizę dorobku z ostatnich pięciu lat, koncentrującego się również na merytorycznej stronie pracy. Niedostatki w tym zakresie na pewno można jednak wytłumaczyć wysoce empirycznym charakterem pracy, bazującym na wykorzystaniu technik ekonometrycznych oraz stosunkowo wąskim obszarem będącym przedmiotem zainteresowania Autorki.

2.4. Struktura rozprawy

Recenzowana rozprawa łącznie z aneksami liczy 265 stron (w tym sam tekst dysertacji zawarto na 204 stronach tj. na s. 5-208).

Praca składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia.

Dwa pierwsze rozdziały mają charakter wprowadzający. Przedstawiono w nich kwestie definicyjne oraz dokonano przeglądu literaturowego, w celu ustalenia obowiązujących nurtów teoretycznych. Pozostałe trzy rozdziały mają charakter metodologiczno-empiryczny i poświęcone zostały ustaleniu determinant (Rozdział 3 i 4) oraz statystycznej weryfikacji ich wpływu (Rozdział 5) na saldo błędów i opuszczeń.

Struktura pracy jest właściwa i może być uznana za tradycyjną (teoria – metoda – empiria – dyskusja i wnioski). Zauważalny jest jednak niedosyt dyskusji naukowej (np. brak

porównania własnych wyników z analogicznymi wynikami wcześniejszych badań przeprowadzonych przez innych badaczy)

Wewnętrzna struktura pracy jest właściwa i logiczna. Wywód prowadzony jest w sposób przemyślany, czytelny i zrozumiały. Na dostrzeżenie zasługuje zastosowane przez Doktorantkę przejścia pomiędzy rozdziałami. Ostatnie podrozdziały poszczególnych rozdziałów zostały poświęcone podsumowaniu danego rozdziału.

2.5. Szczegółowa ocena poszczególnych części rozprawy

Wstęp ma bardzo ogólny charakter i zawiera wszystkie podstawowe elementy wymagane w tego typu opracowaniach, takie jak cele pracy, hipotezy badawcze oraz nakreślenie przedmiotu i podmiotu badań, omówienie zastosowanych metod i technik badawczych oraz opis struktury pracy. Autorka wskazała lukę badawczą i odpowiednio uzasadniła wybór tematu pracy.

Rozdział 1. (*Saldo błędów i opuszczeń w kontekście koncepcji i metodologii sporządzania bilansu płatniczego*, s. 14-55) ma charakter teoretyczny i koncentruje się na metodologii sporządzania bilansu płatniczego. Wydaje się, że zabrakło tu szerszego z perspektywy teorii ujęcia problematyki bilansu płatniczego i kwestii jego równowagi, co stanowić mogłoby punkt odniesienia dla pogłębionej analizy znaczenia pozycji korygującej, jaką jest saldo błędów i opuszczeń. Z drugiej jednak strony, uznać to można za celowy zabieg, który już na wstępie wyraźnie ogranicza obszar badawczy i nakierunkowuje uwagę na saldo błędów i opuszczeń oraz czynniki, które sprzyjają jego powstawaniu, a to właśnie jest tematem pracy. W rozdziale zastosowano ciekawy zabieg w odniesieniu do prezentacji metodologii rachunków bilansu płatniczego, przedstawiając je z perspektywy potencjału tworzenia odchyłeń statystycznych.

Rozdział 2. (*Determinanty salda błędów i opuszczeń w literaturze światowej*, s. 56-81) stanowi prezentację dorobku literaturowego w zakresie badania natury salda błędów i opuszczeń. Doktorantka dokonała w tym miejscu podmiotowego usystematyzowania prezentowanych w tym zakresie koncepcji – począwszy od międzynarodowych podmiotów instytucjonalnych, jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Eurostat, poprzez krajowe instytucje sprawozdawcze (banki centralne), po rozważania prowadzone na gruncie akademickim. Takie ujęcie pozwala na skonfrontowanie różnych stanowisk w odniesieniu do źródeł i konsekwencji występowania salda błędów i opuszczeń. Doktorantka zwraca również

uwagę na to, iż akademicki dorobek literaturowy poświęcony badaniu determinant salda błędów i opuszczeń jest stosunkowo niewielki i głównie opisowo-informacyjny, który pozwala wyłącznie na zaprezentowanie prawdopodobnych, zdaniem autorów, czynników. Z kolei analizy ekonometryczne są prowadzone rzadko, a przyjęte w nich metody bazujące na szeregach czasowych, wykazują niewielką skuteczność. Sformułowania te mają swoją wagę zwłaszcza w kontekście kolejnych rozdziałów pracy, które mają charakter ekonometryczny i wykorzystują odmienną metodę badawczą, bazującą na danych przekrojowych.

Rozdział 3. (*Analiza statystyczna źródeł bilansowych salda błędów i opuszczeń w krajach europejskich w latach 2007-2016*, s. 82-118) ma charakter metodologiczno-empiryczny. Doktorantka dokonała w nim charakterystyki próby badawczej oraz przedstawiła założenia metodologii badań korelacyjnych na poziomie ogólnym i szczegółowym w zakresie zależności pomiędzy saldem błędów i opuszczeń i saldami rachunków obrotów bieżących i kapitałowego oraz rachunku finansowego, w celu ustalenia źródeł bilansowych salda błędów i opuszczeń. Opis procedury doboru próby badawczej oraz samego badania i diagnostyki modelu jest zadowalający. Autorka dała wyraz świadomości specyfiki analizowanego okresu badawczego, na który przypadły również lata światowego kryzysu finansowego, oddziałującego na strukturę źródeł bilansowych. Uwzględniła to w badaniach uzupełniających, które polegały na wyróżnieniu dwóch przedziałów czasowych w analizowanym okresie będącym przedmiotem analizy i porównaniu tak uzyskanych rezultatów z wynikami uzyskanymi dla całego badanego okresu.

Rozdział 4. (*Selekcja czynników determinujących występowanie salda błędów i opuszczeń o określonym znaku*, s. 119-169) stanowi pierwszy z etapów badania właściwego i służy doborowi zmiennych do modelowania ekonometrycznego. Dokonano w nim podziału analizowanych krajów na trzy grupy w zależności od wielkości, a zatem znaku, skumulowanego salda błędów i opuszczeń w relacji do PKB. W odniesieniu do tak określonych grup, Doktorantka przeprowadziła proces poszukiwania cech wspólnych wyodrębnionych grup w zakresie struktury bilansu płatniczego oraz szeroko rozumianej charakterystyki gospodarczej, wykraczającej poza zagadnienia związane bezpośrednio z bilansem płatniczym. Korzystając ze wsparcia narzędzi ekonometrycznych wyselekcjonowała te cechy, które uznać można za różnicujące analizowane grupy krajów. Wykorzystane zostały one w modelowaniu ekonometrycznym, przeprowadzonym w kolejnym rozdziale pracy. To rozumowania, argumenty i metody wykorzystane w rozdziale wydają się odpowiednie i przekonujące.

Rozdział 5. (*Statystyczna kwantyfikacja determinant salda błędów i opuszczeń w krajach europejskich*, s. 170-202) stanowi statystyczną weryfikację wpływu czynników uznanych za potencjalne determinanty salda błędów i opuszczeń, w oparciu o ustalenia rozdziału czwartego. W rozdziale przedstawiono przesłanki wyboru metody badawczej, zaprezentowano postać modelu regresji wielorakiej oraz regresji logistycznej oraz procedury testujące i wnioski z badań, wskazujące na istotność statystyczną wyselekcjonowanych zmiennych. Podobnie jak w rozdziałach poprzednich, Doktorantka szczegółowo przedstawiła proces wnioskowania statystycznego, zwracając uwagę na jego ograniczenia i odnosząc się do kierunku oddziaływania poszczególnych zmiennych na saldo błędów i opuszczeń. Sposób prezentacji badania i jego wyników, towarzysząca jej narracja Doktorantki pozwala tę część pracy ocenić wysoko. Należy jednak również zwrócić uwagę na to, że – mimo iż zasygnalizowano wcześniej brak innych licznych dostępnych analiz ekonometrycznych – wskazane byłoby porównanie uzyskanych rezultatów z wynikami badań innych autorów.

W **Zakończeniu** dokonano podsumowania uzyskanych rezultatów oraz wskazano na wynik weryfikacji przyjętych hipotez badawczych.

Pytania problemowe:

1. W części poświęconej identyfikacji determinant znaku salda błędów i opuszczeń, Autorka uwagę skupiła na analizie zależności skumulowanej wartości tego salda w okresie badawczym oraz przeciętnych kwartalnych wartości m.in. poszczególnych kategorii bilansu płatniczego w analizowanym okresie. W rezultacie uzyskała dane przekrojowe, co pozwoliło na zastosowanie odmiennej metody badawczej w stosunku do dotychczas stosowanych rozwiązań, opartych o analizę szeregów czasowych. Jest to interesujące rozwiązanie, ale uzasadnienie jego wyboru wymagałoby szerszego omówienia, wykraczającego poza treść jednego akapitu, poświęconego temu zagadnieniu we wstępie pracy. Jakie są zalety takiego rozwiązania? Jakie są wady przyjęcia wartości uśrednionych?
2. Jako aplikacyjną funkcję realizacji celu głównego pracy, Doktorantka wskazała dostarczenie wytycznych interpretacyjnych salda błędów i opuszczeń w bilansie płatniczym danego kraju. Jakie wytyczne interpretacyjne można sformułować w oparciu o wyniki badań? Na ile można uznać, że są one uniwersalne?

2.6. Język i formalna strona rozprawy

Od strony językowej i formalnej recenzowana dysertacja doktorska może zostać wysoko oceniona. Praca napisana została poprawnym, ładnym językiem. Wszystkie elementy graficzne zostały odpowiednio dopracowane. Jak w każdym tego typu opracowaniu, również i w pracy przedstawionej przez mgr J. Biegańską można znaleźć drobne usterki. Dotyczą one głównie kilku literówek oraz kropek, które nie powinny być stawianych po tytułach tabel.

3. WNIOSKI I KONKLUZJA KOŃCOWA

Rozprawę doktorską mgr. Justyny Biegańskiej należy uznać za pracę interesującą, o określonych walorach merytorycznych – zwłaszcza w aspekcie poznawczym i aplikacyjnym. Doktorantka podjęła aktualny i jak się okazuje złożony i niełatwy problem badawczy. Autorka zebrała bogaty materiał empiryczny, który został poddany analizie przy wykorzystaniu zaawansowanych narzędzi ekonometrycznych.

Recenzowana dysertacja doktorska w mojej opinii **spełnia** ustawowe kryteria stawiane pracom doktorskim w art. 13, ust. 1¹ ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.) tj.:

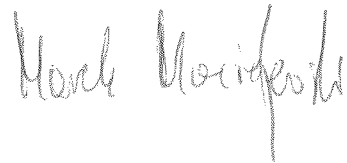
- Recenzowana rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, jakim jest określenie determinant salda błędów i opuszczeń bilansu płatniczego. Oryginalność ta polega na zaproponowaniu i wykorzystaniu metody badawczej stanowiącej znaczną zmianę w stosunku do dotychczas stosowanych rozwiązań.
- Recenzowana rozprawa wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w dyscyplinie ekonomia i finanse, zwłaszcza w zakresie finansów międzynarodowych.
- Recenzowana rozprawa potwierdza umiejętność Doktorantki w zakresie samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, na podkreślenie zasługuje bardzo dobry warsztat metodologiczny Doktorantki.

Reasumując, stwierdzam że recenzowana rozprawa doktorska mgr. Justyny Biegańskiej pt. **„Determinanty salda błędów i opuszczeń w bilansach płatniczych krajów europejskich**

¹ Art. 13, ust. 1 “Rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna stanowić **oryginalne rozwiązanie** problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne, oraz **wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną** kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz **umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej** lub artystycznej”.

(2007-2016)” spełnia ustawowe wymogi przytoczone powyżej i na tej podstawie wnioskuję do Rady Awansów Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

Sporządzono w Krakowie dnia 25 stycznia 2021 roku.

Handwritten signature in black ink, reading "Marek Maciejowski". The signature is written in a cursive style with a large initial 'M'.